ὁ δοὺς σωῦ ὥσπερ εἰς τὴν χεῖρα τὴν ἀρχὴν, ποιεῖ ἑπόμενον ἀκολουθεῖν τῷ λόγῳ. διὰ τοῦτο,

Μῦσιν ἄειδε θεά.

Ἄνδρα μοι ἔννεπε μοῦσα.

Ἢ τόμοι λόγον ἄλλον, ὅπως Ἀσίας ἀπὸ γαίης

Ἦλθεν ἐς Εὐρώπην πόλεμος μέγας.

καὶ οἱ τραγικοὶ δηλοῦσι ὅτι τὸ δρᾶμα, κἂν μὴ διδοῦς, ὥσπερ Εὐριπίδης· ἀλλ' ἐν τῷ προλόγῳ γέ που δηλοῖ, ὥσπερ καὶ Σοφοκλῆς·

Ἐμοὶ πατὴρ ἦν Πόλυβος. καὶ ἡ κωμῳδία ὡσαύτως. τὸ μὴν ἓν αἰαγκαιότατον ἔργον τῶν προοιμίων καὶ ἴδιον τοῦτο, δηλῶσαι τί ὅτι τὸ τέλος οὗ ἕνεκα ὁ λόγος. διόπερ αὐ δῆλον ἢ καὶ μικρὸν τὸ πρᾶγμα, οὐ χρηστέον προοιμίῳ. τὰ δὲ ἄλλα εἴδη οἷς χρῶνται, ἰατρεύματα καὶ κοινά. λέγεται γὰρ ταῦτα, ἔκ τε τοῦ λέγοντος καὶ τῶν ἀκροατῶν, καὶ τοῦ πράγματος, καὶ τοῦ ἀναντίου. πρὸς αὐτὸν μὲν καὶ τὸν αἰσχίκιον. ὅσα πρὸς διαβολὴν λύσαι καὶ ποιῆσαι. ἔστι δὲ οὐχ ὁμοίως· ἀπολογουμένῳ μὲν γὰρ, πρὸς τὸν τὰ πρὸς διαβολὴν κατηγορεῖν δεῖ· ἐν τῷ ἐπιλόγῳ. διὸ δὲ οὐχ ἁδὴν τὸν μὲν γὰρ ἀπολογούμενον, ὅταν μέλλῃ εἰσάξειν αὐτὸν, αἰαγκαῖον αἰκλεῖν τὰ κωλύοντα· ὥστε λυτέον πρὸς τὸν τὴν διαβολήν· τῷ δὲ διαβάλλοντι, ἐν τῷ ἐπιλόγῳ διαβλητέον, ἵνα μνημονεύσωσι μᾶλλον· τὰ δὲ πρὸς τὸν ἀκροατὴν ἔκ τε τοῦ εὐνοῦν ποιῆσαι καὶ ἐκ τοῦ ὀργίσαι, καὶ ἐνίοτε δὲ ἐκ τοῦ προσεκτικὸν, ἢ πτοῆσαι τὸν· οὐ γὰρ αἰεὶ συμφέρει ποιεῖν προσεκτικόν. διὸ πολλοὶ εἰς γέλωτα πειρῶνται προάγειν. εἰς δὲ δυμάθειαν ἅπαντα αἰάξει, ἐάν τις βούλῃ καὶ τὸ ἐπιδεῖξαι φαίνεται· προσέχουσι γὰρ μᾶλλον τούτοις. προσεκτικοὶ γὰρ τοῖς μεγάλοις, τοῖς ἰδίοις, τοῖς θαυμαστοῖς, τοῖς ἡδέσι. διὸ δεῖ ἐμποιεῖν, ὡς πρὸς τοιούτων ὁ λόγος. ἐὰν δὲ μὴ προσεκτικοὶ, ὅτι μικρὸν, ὅτι οὐδὲν πρὸς οἰκείους, ὅτι λυπηρόν. δεῖ δὲ μὴ λανθάνειν, ὅτι πάντα ἔξω τοῦ λόγου τὰ τοιαῦτα· πρὸς φαῦλον γὰρ ἀκροατὴν καὶ τὰ ἔξω τοῦ πράγματος ἀκούοντα· ἐπεὶ αὖ μὴ τοιοῦτος ἦ, οὐδὲν δεῖ προοιμίου, ἀλλ' ἢ ὅσον τὸ πρᾶγμα εἰπεῖν κεφαλαιωδῶς, ἵνα ἔχῃ ὥσπερ σῶμα κεφαλήν. ἔτι, τὸ προσεκτικοὺς ποιεῖν παντῶν ἥδ μερῶν κοινὸν, ἐὰν δέῃ· πανταχοῦ γὰρ αἰπάσι μᾶλλον, ἢ ἀρχόμενοι. διὸ γελοῖον ἐν ἀρχῇ τάττειν, ὅτι μάλιστα πάντες προσέχοντες ἀκροῶνται. ὥστε ὅπου αὖ ἦ καιρὸς, λεκτέον·

A qui igitur dat, vt in manus principium, facit, vt hærens sequatur orationem. Ob id, Iram Diua cane. Dic mihi Musa virum. Præcipe mihi sermonem alium, vt ex Asia venit in Europam bellum magnum. Et Tragici indicant in dramate: quamuis nõ statim, vt Euripides, sed in prologo tamen indicat, vt etiam Sophocles: Mihi pater fuit Polybus. Et Comœdia similiter. Ac maximè quidem necessariũ munus proœmij, & proprium est hoc, indicare finem B cuius gratia sit oratio. Quamobrem si manifesta sit, & parua res, non est vtendum proœmio. Aliæ verò formæ, quibus vtuntur, medicamenta sunt & communia. Ducuntur verò hæc tum ex dicente, tum ex auditore, tum ex re, tum ex aduersario. Ab ipso quidem & aduersario, quæcunque valent ad criminationem soluendam, & obiiciendam. Sunt autem hæc non simili- C ter. Nam defendenti quidem primum sunt ea, quæ pertinent ad criminationem. Accusanti verò in peroratione. Quamobrem autem non est incertum. Defendentem enim, cùm illaturus est se ipsum, necessarium est remouere, quæ obstãt. Quare soluenda est primùm criminatio. Calumnianti verò in peroratione calumniandum, vt meminerint magis. Quæ verò D referuntur ad auditorem, ex eo, vt beneuolus fiat, & iratus: interdum verò etiam attentus, aut contrà. Non enim semper prodest facere attentum. Quamobrẽ multi ad risum conantur adducere. Ad docilitatem omnia perducet, si quis velit, etiã cùm probus appareat. Attendunt enim magis hos. Attenti verò redduntur magnis, propriis, admirabilibus, iucundis. Quamobrem oportet iniicere, de his ora- E tionem haberi. Sin autem non attentos velimus reddere, dicemus paruum esse, nihil ad illos pertinere, molestum esse. Oportet verò non latere omnia esse extra orationem talia. Nam ad improbum referuntur auditorẽ, & quæ sunt extra rem, audientem, quoniam si non talis sit, nulla de caussa opus sit proœmio, nisi vt rem dicat summatim, vt habeat tanquam corpus, caput. Præterea attentum facere omnium partium est commune, si opus sit: vbicunque enim languescunt magis, quàm F incipiẽtes. Quare ridiculũ est in principio collocare, cùm maximè omnes attẽdẽtes audiũt. Quare, vbi sit occasio, dicẽdũ est: